

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล

สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

The Model of Moral Development According to the Philosophy of the Sufficiency Economy of

Roi Kaen Sarasin Provincial Cluster's Municipal Students

ธีระพล ยันตะบุศย์¹

Teerapol Yuntabut

จำเนียร พลหาญ²

Chumnian Pollaharn

อุรสา พรหมทา²

U-rasa Promtha

¹นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (การบริหารจัดการการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

E-mail: Teeraphon.Yantabut2515@gmail.com

²ผศ.ดร.อาจารย์ที่ปรึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Received: March 2, 2020

Revised: April 10, 2020

Accepted: April 17, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ (2) สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ศึกษาฐานโรงเรียนต้นแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จำนวน 2 แห่ง สัมภาษณ์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 14 แหล่งความรู้ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผลการศึกษาเอกสารและผลการถอดบทเรียนการศึกษาดูงาน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบบริบทสกอ. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีจำนวน 5 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือ องค์ประกอบที่ 1 ความซื่อสัตย์สุจริต มี 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน มี 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ความมีสติ มี 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 ความอดทนอดกลั้น มี 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 ความพอเพียง พอประมาณ มี 4 ตัวบ่งชี้ (2) รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างที่สัมพันธ์กันใน 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน 4) แนวทางการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน มี 7 กิจกรรมขับเคลื่อน และ 1 กิจกรรมสนับสนุน 5) สื่อการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล และผลการประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้โดยรวม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: คุณธรรม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนารูปแบบ

Abstract

The objectives of this research are to (1) study the factors, indicators, and guidelines for moral development of Roi Kaen Sarasin provincial cluster's municipal students in accordance with the philosophy of sufficiency economy and (2) develop a model to attain improvement of moral development of the said group of students under the philosophy of sufficiency economy. The research was conducted using Research and Development methodology. The methodology included: (1) visiting two pilot schools with best practice in promoting moral development education and (2) conducting in-depth literature review from 14 different sources in relation to moral code following the philosophy of sufficiency economy. Consequently, the aforementioned research was further assessed using different techniques to determine conformity and key takeaways. The techniques compose of a 5-level rating scale questionnaire, an evaluation form with 5 level rating scales, and a Rubric scoring. After obtaining the data, the researcher then conducted both quantitative and qualitative data analysis and interpreted using the statistical measures of percentage, mean, and standard deviation.

The results of the study are as follow. Firstly, moral code according to the philosophy of the sufficiency economy of Roi Kaen Sarasin provincial cluster's municipal students can be categorized into 5 factors and 19 indicators as the sub-level of the 5 factors: (1) Honesty with 4 indicators (2) Generosity with 4 indicators (3) Consciousness with 4 indicators (4) Tolerance with 3 indicators and (5) Sufficiency with 4 indicators. Secondly, the model of moral development according to the philosophy of the sufficiency economy of Roi Kaen Sarasin provincial cluster's municipal students can be structurally related and formed by 6 components: (1) The principle and reason (2) Objectives (3) Morality in accordance with the philosophy of the sufficiency economy of the students (4) The guidelines for the moral development according to the philosophy of the sufficiency economy of the students consisting with 7 driven activities and 1 supporting activities (5) Learning media and (6) Measurement and Evaluation including the model evaluation results indicated that the model of moral development according to the philosophy of the sufficiency economy of Roi Kaen Sarasin provincial cluster's municipal students is, in general, the appropriateness and the possibility are at a high level.

Key words: Morality, Philosophy of Sufficiency Economy, Model Development

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) เป็นแผนที่ยึดเอาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการ การพัฒนาในทุกมิติอย่างสมดุลสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกัน และการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง

มีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม [1]

นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้เสนอวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” และกำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 5 ให้จัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึก รักสิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ นอกจากนี้ยังได้กำหนดตัวชี้วัดแห่งความสำเร็จของเป้าหมาย คือร้อยละของผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตระหนักในความสำคัญของการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ความมีคุณธรรมจริยธรรม และการประยุกต์ใช้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น [2]

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ การพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการร่วมกัน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ คือ เงื่อนไขคุณธรรม เงื่อนไขหลักวิชา และเงื่อนไขชีวิต [3]

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาคนและสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพ ได้กำหนดนโยบายในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง นโยบายด้านการศึกษาโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และองค์กรภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา [4]

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม [5] จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการดูแลเด็กปฐมวัย กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ปัญหาที่เป็นปัจจัยสำคัญคือ วิสัยทัศน์ ความรู้ ความเข้าใจ และความต่อเนื่องของการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้เกิดช่องว่างความแตกต่างของมาตรฐานการดูแลเด็กปฐมวัยในแต่ละแห่ง เนื่องจากการบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เหตุปัจจัย ที่ทำให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพราะยังขาดความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อีกทั้งการสนับสนุนและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังอยู่ในลำดับรองจากโครงสร้างพื้นฐานอื่น ทำให้การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานน้อยกว่าการให้ความสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม ยังมี

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งที่ได้รับการส่งเสริมให้มีมาตรฐาน ด้วยปัจจัยในด้านผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีวิสัยทัศน์ ความรู้ความเข้าใจ ทำให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างดีเยี่ยมสูงเกินมาตรฐาน [6]

ด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 1,500 โรงเรียน มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 19,000 ศูนย์ [7] สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์เป็นสังกัดกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการบริหารงานแบบบูรณาการ เสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขัน และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีด้วยกัน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีโรงเรียนสังกัด จำนวน 143 โรงเรียน เป็นโรงเรียนสังกัดเทศบาล จำนวน 77 โรงเรียน [8] ซึ่งมีความแตกต่างในเรื่องศักยภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังไม่สามารถจัดบริการสาธารณะที่มีศักยภาพ ด้วยข้อขัดข้องบางประการ และจากข้อมูลการศึกษาการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปี 2559 พบว่า ปัญหาด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 อันดับแรก ได้แก่ บุคลากรขาดทักษะในการปฏิบัติงาน ความเข้าใจไม่สอดคล้องกัน อำนาจซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น และระเบียบไม่ครอบคลุมหรือล้าสมัย [7]

ปัญหาของประเทศไทยด้านโครงสร้างระบบเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารประเทศที่ขาดสมดุล ยังไม่สอดคล้องตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเท่าที่ควร เศรษฐกิจของประเทศต้องพึ่งพาภายนอกเป็นหลัก ไม่เข้มแข็งพร้อมรับการปรับตัวต่อภาวะความผันผวนจากโลกาภิวัตน์ มีปัญหาความเหลื่อมล้ำการกระจายรายได้ และผลประโยชน์จากการพัฒนา ขณะที่ภูมิคุ้มกันของสังคมไทยลดลงจากกระแสบริโภคนิยม เกิดความย่อหย่อนทางศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมลดลง เช่นเดียวกับการให้คุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นคนที่เสื่อมถอยลง ตลอดทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังคงได้รับผลกระทบจากปัญหาขาดสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์กับการอนุรักษ์ฟื้นฟู ซึ่งนับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ [4] ปัญหาด้านคุณธรรมที่เป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของสังคมไทย คือ เรื่องความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน รongลงมาคือ การเสียดสละ แบ่งปัน ขาดความมีน้ำใจ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม และการขาดความสามัคคีปรองดอง รักใคร่กลมเกลียว เกิดความขัดแย้งในสังคม และประชาชนให้ความสำคัญกับการเร่งดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในประเทศเป็นเรื่องเร่งด่วนมากถึงมากที่สุด และหน่วยงานที่ควรจะมีบทบาทหลักในการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยมากที่สุด คือ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐ [9]

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำเป็นต้องปลูกฝังแก่เด็กและเยาวชนไทย โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยเปิดกว้างแห่งการเรียนรู้อย่างเต็มที่ เพื่อสร้างให้เป็นคนดี มีคุณธรรม เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี เป็นพลเมืองในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีคุณภาพในอนาคต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาลสังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาคุณธรรม ตามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ และเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ซึ่งผลการพัฒนา จะทำให้ได้รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมตามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล ที่สอดคล้องกับบริบท ศักยภาพของโรงเรียนเทศบาล สามารถนำผลการพัฒนาไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กปฐมวัยสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ทำให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

การดำเนินการวิจัย

แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 14 แหล่งข้อมูล และจากโรงเรียนต้นแบบที่เป็นแหล่งศึกษาแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 แห่ง โดยการใช้แบบบันทึกข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแบบบันทึกการศึกษภาคสนาม (Field note) การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ สำหรับการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้นำร่างที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมด้านภาษา วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นกับวัตถุประสงค์ (Index Of Congruence : IOC) [10] โดยได้ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 15 - 30 พฤศจิกายน 2561 หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้การพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยเทคนิค Matrix Chart วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกภาคสนามด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตีความสร้างข้อสรุปโดยหลักตรรกวิทยาเชิงอุปนัย (Induction) และวิเคราะห์ความสอดคล้องผลการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ โดยการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Synthesis) เพื่อให้ได้ประเด็นพิจารณา และแนวทางการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ จาก 4 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา และด้านการเมืองปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 2 ชนิด ได้แก่

1. แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อร่างรูปแบบการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
2. แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อคู่มือรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

โดยผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบฯ ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความชัดเจน ความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ และนำร่างแบบประเมินรูปแบบฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม ครบคลุม สำหรับแบบสอบถามได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมด้านภาษา วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index Of Congruence : IOC) คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 [10]

ในส่วนของการสร้างและการหาคุณภาพของคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดการสร้างคู่มือ ศึกษาาร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ เพื่อเป็นกรอบในการยกร่างคู่มือฯ
2. สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ประกอบการส่งเสริมคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดหลักการการสร้างคู่มือ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แล้ววิเคราะห์สาระสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้น เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการนำเสนอในคู่มือ
3. นำร่างคู่มือฯ ให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม ครอบคลุม
4. นำร่างคู่มือฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม ครอบคลุม สำหรับแบบสอบถาม ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมด้านภาษา วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index Of Congruence : IOC) คัดเลือกข้อ ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 [10]
5. ปรับปรุงร่างคู่มือฯ และจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบฯ โดยการนำคะแนนที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนน และนำคะแนนที่ได้ไปคำนวณค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ยที่ได้แปลความหมาย เลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ส่วนข้อที่มีค่าน้อยกว่า 3.51 นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้ง เพื่อปรับแก้ให้มีความเหมาะสม
2. การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ด้วยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความสร้างข้อสรุปโดยหลักตรรกวิทยาเชิงอุปนัย (Induction)
3. การวิเคราะห์ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างคู่มือการประเมินร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยนำคะแนนที่ได้ มาเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนน (1 – 5) และนำคะแนนที่ได้ไปคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำค่าเฉลี่ยที่ได้แปลความหมาย เลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ส่วนข้อที่มีค่าน้อยกว่า 3.51 นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้ง
4. การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญจากแบบสอบถามปลายเปิดแบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างคู่มือการประเมินร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วจัดหมวดหมู่ นำเสนอแบบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อร่างรูปแบบฯ และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อร่างคู่มือต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปใช้เป็นตัวบ่งชี้การพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผลการสังเคราะห์ได้ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้
1. ความซื่อสัตย์สุจริต	1. ไม่พูดปด 2. ไม่แย่ง หรือหยิบสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน 3. ยอมรับผิดเมื่อตัวเองกระทำผิด 4. ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา
2. ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน	1. แสดงความเห็นใจ สงสาร ช่วยเหลือผู้อื่น และสัตว์ 2. แสดงความชื่นชม ยินดีกับเพื่อนและผู้อื่น 3. ให้ผู้อื่นยืมวัสดุ อุปกรณ์ ของใช้ ของเล่น 4. แบ่งปันสิ่งของ หรือบริจาคทรัพย์สิน สิ่งของให้แก่คนอื่น
3. ความมีสติ	1. ตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว 2. มุ่งมั่นในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย 3. ไม่ทะเลาะวิวาท ทำร้ายผู้อื่น 4. เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย
4. ความอดทนอดกลั้น	1. ทำกิจกรรมประจำวันด้วยความตั้งใจ ด้วยความเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ 2. ไม่แสดงอาการโกรธเคือง หรือตอบโต้ผู้อื่นเมื่อโดนตำหนิ 3. ปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ กติกา ที่กำหนด
5. ความพอเพียง พอประมาณ	1. รับประทานอาหาร น้ำดื่ม ได้เหมาะสมพอกับความต้องการ 2. เลือกใช้สิ่งของที่มีความจำเป็น และมีประโยชน์ 3. เลือกรับข้อมูล ข่าวสารที่ดี มีประโยชน์ 4. ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติ สิ่งของส่วนรวม

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีจำนวน 5 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปใช้กร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผลการสังเคราะห์ได้แนวทางการพัฒนาจำนวน 7 แนวทาง ได้แก่ 1) การเป็นแบบอย่างที่ดี 2) การอบรมสั่งสอน 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 5) การจัดบรรยากาศและแหล่งเรียนรู้ 6) การลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการกลุ่มแบบร่วมมือ และ 7) การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน

2. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน แนวทางการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

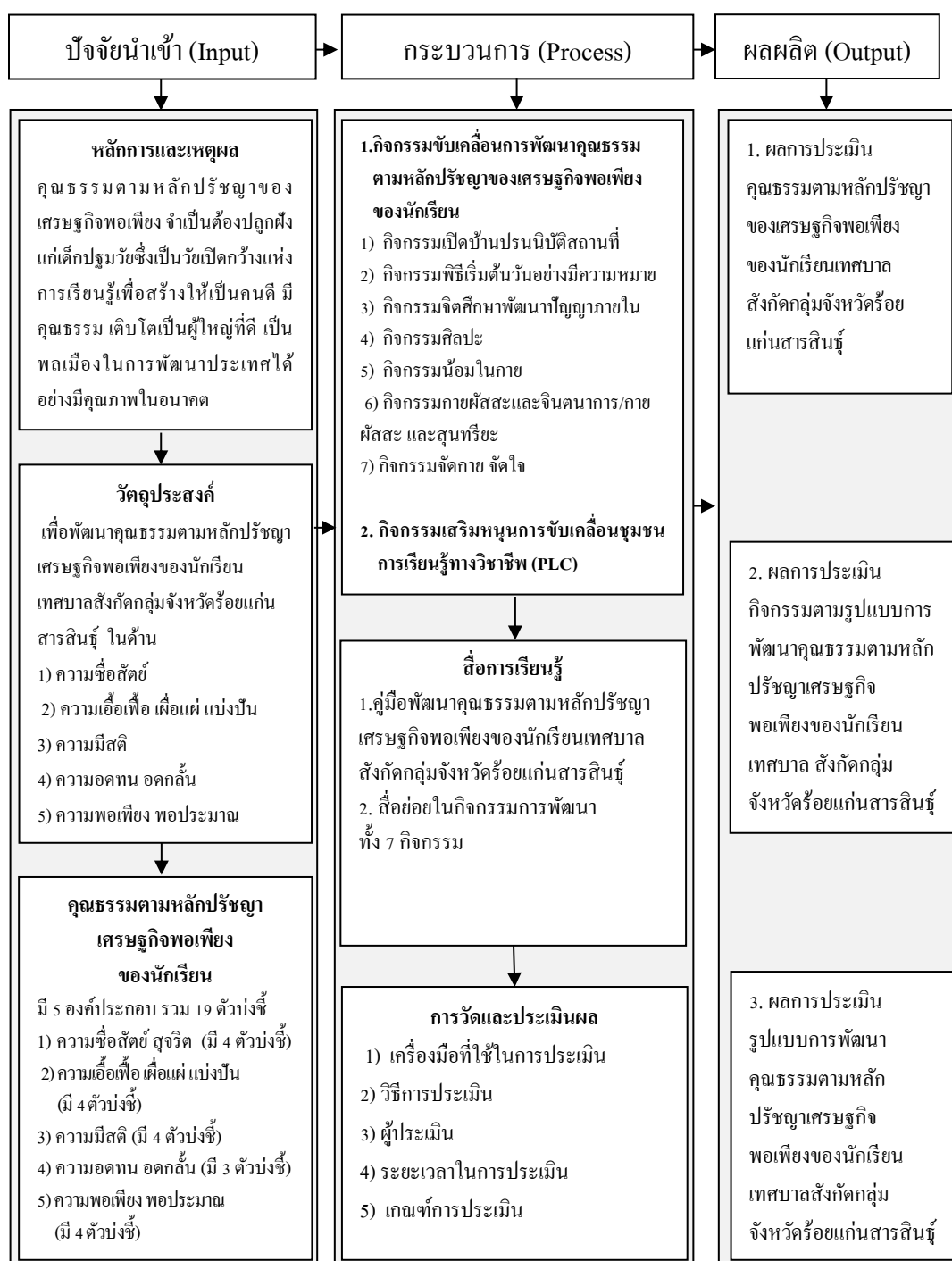
รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.36, \sigma^2 = 0.53$)

ในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) และมีกระบวนการ (Process) การนำรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ไปใช้ เพื่อให้การพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ ตัวบ่งชี้ และประเด็นพิจารณาที่กำหนด จึงกำหนดแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม ออกเป็น 2 แนวทางดังนี้

1. กิจกรรมขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน
 - 1) กิจกรรมเปิดบ้านปรนนิบัติสถานที่
 - 2) กิจกรรมพิธีเริ่มต้นวันอย่างมีความหมาย
 - 3) กิจกรรมจิตศึกษาพัฒนาปัญญาภายใน
 - 4) กิจกรรมศิลปะ
 - 5) กิจกรรมน้อมในกาย
 - 6) กิจกรรมกายผัสสะและจินตนาการ/กายผัสสะและสุนทรีย์
 - 7) กิจกรรมจัดกาย จัดใจ

2. กิจกรรมเสริมหนุนการขับเคลื่อนตามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)

ทั้งนี้ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีสื่อการเรียนรู้เป็นคู่มือการพัฒนาคุณธรรมตามหลักธรรมของเศรษฐกิจพอเพียงฯ และสื่อย่อยในกิจกรรมการพัฒนาทั้ง 7 กิจกรรมข้างต้น เมื่อจัดกิจกรรมแล้วจะมีการวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรม เพื่อให้ได้ผลผลิต (Output) คือ ผลการประเมินคุณธรรมตามหลักธรรมของเศรษฐกิจพอเพียงฯ ผลการประเมินกิจกรรมตามรูปแบบฯ และผลการประเมินรูปแบบ ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 แสดงรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

วิจารณ์ผลการวิจัย

1. คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีจำนวน 5 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ทั้งนี้เนื่องจาก คุณธรรมเป็นความรู้สึก คุณลักษณะ ความประพฤติในทางที่ดีในทางที่ชอบ เป็นสิ่งที่ควรประพฤติควรปฏิบัติ มีประโยชน์ต่อตนเองต่อผู้อื่น และต่อสังคม นอกจากนี้ความพอเพียงเป็นคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี บนเงื่อนไข 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้ ซึ่งต้องมีความรอบรู้วิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่าง รอบด้าน ความรอบคอบในการนำความรู้มาเชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ และ เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ จึงทำให้คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ที่สะท้อนพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกมาให้สามารถวัดได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุเมธ ตันติเวชกุล [11] ที่นำเสนอไว้ว่าคุณธรรมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความรอบรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง ความซื่อสัตย์ ความสุจริต ความขยัน ความอดทน ความมีสติปัญญา และการแบ่งปัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เกษม วัฒนชัย [12] ที่นำเสนอไว้ว่าสิ่งที่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเน้นคือ การสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ให้สำนึกคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน อดกลั้นและอดออม ถือเป็นคุณธรรมที่เป็นสิ่งกำกับจิตใจและเป็นผลในทางพฤติกรรมในเรื่องความดี ความจริงและความงาม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สายัญห์ กลีบจ่อ [13] ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ มีตัวบ่งชี้จำนวน 52 ตัวบ่งชี้ เรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านความประหยัดและขยัน ด้านความมีเหตุผล และด้านความมีวินัยในตนเอง

2. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัด ร้อยแก่นสารสินธุ์ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน แนวทางการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เนื่องจากการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ต้องดำเนินงานอย่างมีระบบ จึงมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน อย่างมีความหมาย องค์ประกอบดังกล่าวถูกนำไปใช้ตามสภาพจริงที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ รัตนะ บัวสนธิ์ [14] ที่ได้สรุปลักษณะรูปแบบที่แตกต่างกันไว้ 3 ลักษณะ คือ 1) แบบแผนภาพคล้ายหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง 2) แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือสมการทางคณิตศาสตร์ 3) แบบองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และสอดคล้องกับแนวคิดของ เขียวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี [15] ที่ได้นำเสนอไว้ว่า รูปแบบมีลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ 1) เป็นการถ่ายทอดความคิดจินตนาการของบุคคลที่มีต่อปรากฏการณ์ใด ๆ เป็นโครงสร้างที่มีระบบระเบียบ สำหรับนำเสนอเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจแนวคิดของเจ้าของรูปแบบได้โดยง่าย 2) โครงสร้างของรูปแบบจะเน้นเฉพาะตัวแปร องค์ประกอบ หรือสาระที่สำคัญ ๆ โดยรูปแบบต่าง ๆ ที่เข้าข่ายเป็นลักษณะของรูปแบบจะต้องเน้นสิ่งสำคัญเท่านั้น เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ 3) ต้องมีการเชื่อมโยงต่อเนื่อง ระหว่างตัวแปร องค์ประกอบ หรือสาระสำคัญ โดยตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระสำคัญ ต้องมี

การเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ง่ายต่อการเข้าใจโดยอาจใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อให้รูปแบบมีความกระชับเท่าที่ จะทำได้ และ 4) รูปแบบไม่ใช่การบรรยายหรือพรรณนาอย่างยืดยาว โดยรูปแบบควรเป็นภาพแผนภูมิ สัญลักษณ์หรือแผนผังที่เข้าใจได้ด้วยการนำเสนอเพียงครั้งเดียว หรือน้อยครั้งที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชร ปานภูมิ [16] ที่ได้ทำการวิจัยการพัฒนาแบบการจัดประสบการณ์การเล่นเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษา พบว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเล่นเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเล่น 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุน และมีขั้นตอนการจัดประสบการณ์ 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยคือ กิจกรรมสร้างแรงจูงใจและกิจกรรมทบทวนประสบการณ์เดิม 2) ขั้นจัดประสบการณ์ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยคือ กิจกรรมเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ กิจกรรมสรรค์สร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และกิจกรรมประมวลผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3) ขั้นสรุปและประเมินผล ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยคือกิจกรรมสรุปและประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และกิจกรรมสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษา องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

1.1 คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีจำนวน 5 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ความซื่อสัตย์สุจริต มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ไม่พูดปด ไม่แย่ง หรือหยิบสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน ยอมรับผิดเมื่อตัวเองกระทำผิด และปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา องค์ประกอบที่ 2 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ แสดงความเห็นใจ สงสาร ช่วยเหลือผู้อื่น และสัตว์ แสดงความชื่นชม ยินดีกับเพื่อนและผู้อื่น ให้ผู้อื่นยิ้มแฉ่ง อุปลักษณ์ ของใช้ ของเล่น และแบ่งปันสิ่งของ หรือบริจาคทรัพย์สิน สิ่งของให้แก่คนอื่น องค์ประกอบที่ 3 ความมีสติ มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 ความอดทนอดกลั้น มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วมุ่งมั่นในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ทะเลาะวิวาท ทำร้ายผู้อื่น และ เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย และองค์ประกอบที่ 5 ความพอเพียง พอประมาณ มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ รับประทานอาหาร น้ำดื่มได้เหมาะสมพอกับความต้องการ เลือกใช้สิ่งของที่มีความจำเป็น และมีประโยชน์ เลือกรับข้อมูลข่าวสารที่ดีมีประโยชน์และช่วยรักษาทรัพยากรสมบัติ สิ่งของส่วนรวม

1.2 แนวทางการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามี จำนวน 7 แนวทาง ได้แก่ 1) การเป็นแบบอย่างที่ดี 2) การอบรมสั่งสอน 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 5) การจัดบรรยากาศและแหล่งเรียนรู้ 6) การลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการสังกัดกลุ่มแบบร่วมมือ และ 7) การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน

1.3 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแนวทางการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ระหว่างผลการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับผลการศึกษาจากโรงเรียนต้นแบบ มีหลายกิจกรรม ดังนี้

1.3.1 กิจกรรมที่นำไปใช้จัดกิจกรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี ได้แก่ 1) กิจกรรมรับส่งนักเรียน 2) กิจกรรมหน้าเสาธง 3) กิจกรรมแต่งกายประจำวัน 4) กิจกรรมทำความสะอาดห้องเรียน/เขตรับผิดชอบ 5) กิจกรรม

คำมั่นสัญญา 6) กิจกรรมยิ้มไว้ ทักทายกัน และ 7) กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน อาหารว่าง อาหารเสริม

1.3.2 กิจกรรมที่นำไปใช้ในการใช้ในการอบรมสั่งสอน ได้แก่ 1) กิจกรรมรับส่งนักเรียน 2) กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง 3) กิจกรรมตื่นที่นอน เก็บที่นอน ล้างหน้า และคิมนม 4) กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน อาหารว่าง อาหารเสริม 5) กิจกรรมแปรงฟัน และ 6) กิจกรรมใคร่ครวญก่อนกลับบ้าน

1.3.3 กิจกรรมที่นำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ ภายนอกอย่างธรรมชาติ กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project Approach) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) กิจกรรมจิตศึกษา กระบวนการสอนตามแนวมอนเตสซอรี่

1.3.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในการนำไปใช้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมฯ ได้แก่ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน 3) กิจกรรมลูกเสือ 4) กิจกรรมทัศนศึกษา/ศึกษาแหล่งเรียนรู้ 5) กิจกรรมกีฬา 6) กิจกรรมค่ายวิชาการ และ 7) กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ

1.3.5 กิจกรรมที่นำไปใช้ในการจัดบรรยากาศและแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมฯ ได้แก่ 1) จัดมุมประสบการณ์ 2) กิจกรรมจิตศึกษา 3) จัดให้มีสนามเด็กเล่น ลานกีฬา ลานกิจกรรม 4) จัดให้มีห้องปฏิบัติการ/ศูนย์การเรียนรู้ 5) จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก และ 6) จัดบรรยากาศให้น่าดู น่าอยู่ น่าเรียนปลอดภัย

1.3.6 กิจกรรมที่นำไปใช้ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มแบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมคุณธรรมฯ ได้แก่ 1) กิจกรรมจิตศึกษา 2) กิจกรรมประจำวัน 3) กิจกรรมแสดงละคร บทบาทสมมติ 4) กิจกรรมทำความสะอาดห้องเรียน เขตรับผิดชอบ และ 5) กิจกรรมเกม

1.3.7 กิจกรรมที่นำไปใช้ในการส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาคุณธรรมฯ ได้แก่ 1) พบปะผู้ปกครอง 2) ประชุมผู้ปกครอง 3) เยี่ยมบ้าน 4) กำหนดช่องทางการสื่อสารอย่างหลากหลาย 5) จัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม และ 6) นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาลสังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

2.1 รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาลสังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน แนวทางการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

2.2 รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาลสังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.36, \sigma^2=0.53$)

2.3 คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาล สังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.46, \sigma^2=0.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ คำนำ กล่าวถึงวัตถุประสงค์ องค์ประกอบของส่วนต่าง ๆ ของคู่มือฯ ได้อย่างชัดเจน ($\mu=4.67, \sigma^2=0.52$) สารบัญญ สารบัญญตาราง สารบัญญภาพ มีความถูกต้อง ($\mu=4.67, \sigma^2=0.52$) วัตถุประสงค์ มีความชัดเจน ($\mu=4.67, \sigma^2=0.52$) องค์ประกอบ คุณธรรม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความชัดเจน

($\mu=4.67$, $\sigma^2=0.52$) ตัวบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความชัดเจน($\mu=4.67$, $\sigma^2=0.52$) และแนวทางการพัฒนาฯ มีขั้นตอน เหมาะสม และชัดเจน ($\mu=4.67$, $\sigma^2=0.52$) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเทศบาลสังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ หลังการดำเนินการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้คือ ด้านความมีสติอยู่ในระดับมาก ด้านความพอเพียงพอประมาณอยู่ในระดับมาก และด้านความอดทน ออกล้นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ แม้ว่าจะมีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายของค์ประกอบ และตัวชี้วัด พบว่า มีหลายตัวบ่งชี้ที่มีผลการประเมินยังไม่น่าพอใจ เช่น การช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติ สิ่งของส่วนรวม การตัดสินใจได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว การทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ ด้วยความเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ เป็นต้น ดังนั้นครูผู้สอนควรนำข้อสังเกตที่ได้มาพัฒนาองค์ประกอบหรือ ตัวบ่งชี้คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

2. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลการประเมินคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนในการพัฒนาทั้ง 7 กิจกรรม อยู่ในระดับดีขึ้นไปยังไม่ทุกคนหรือยังไม่ถึงร้อยละ 100 เช่น กิจกรรมเปิดบ้านปฐมนิเทศสถานที่ นักเรียนที่มีผลการประเมินคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับดีขึ้นโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 85.40 เป็นต้น สะท้อนให้เห็นว่ายังมีนักเรียนหลายคนที่ยังมีผลการประเมินคุณธรรมฯ ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษกับกลุ่มนักเรียน ที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เพราะอาจเป็นปัญหาเชิงพฤติกรรมในระยะยาวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)”, ในราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก., หน้า 1-215, 30 ธันวาคม 2559.
- [2] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579, กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560.
- [3] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี, 2550.
- [4] กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการนิเทศเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา, กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง, 2552.
- [5] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี), กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว, 2547.
- [6] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สตรีผู้สูงอายุและผู้พิการ, แนวทางพัฒนาเด็กปฐมวัย, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สตรี ผู้สูงอายุและผู้พิการ, 2557.
- [7] กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น , ผลการศึกษาข้อสังเกตในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Observation Survey : LOS), (รายงานการวิจัย), กรุงเทพฯ : ศูนย์ผลิตเอกสารกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559 ข.

- [8] กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ข้อมูลจำนวนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสังกัดกลุ่มจังหวัดร้อยแก่น สารสินธุ์, ม.ป.ท. : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559 ก.
- [9] ญัฐพงษ์ ทองภักดี และ ณา จันทรสม, คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2558.
- [10] ไพศาล วรคำ, การวิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 8, มหาสารคาม : ดักลิลาการพิมพ์, 2559.
- [11] สุเมธ ดันติเวชกุล, หลักธรรมหลักทำตามรอยพระยุคลบาท, พิมพ์ครั้งที่ 15, กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์, 2549.
- [12] เกษม วัฒนชัย, ปาฐกถาพิเศษเส้นทางสู่ความพอเพียง. กรุงเทพฯ.ม.ป.ท., 2551.
- [13] สายัณห์ กลีบจอหอ, “การพัฒนาตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับประถมศึกษา”. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม, 2554.
- [14] รัตนะ บัวสนธ์, ทิศทางและอาณาบริเวณการประเมิน, พิมพ์ครั้งที่ 3, นครสวรรค์ : ริมปิง, 2555.
- [15] เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- [16] วัชร ปานภูมิ, “การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเล่นเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย”. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม, 2557.